

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
بدین بوم وېر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

همایون "باختریانی"

۲۴ مارچ ۲۰۱۷

تصحیح، تنظیم و شرح لغات: خ. معروفی

دیوان

"عبدالله شهاب تُرشیزی هروی"

۲۴۳

مُلحدنامه

– ۹ –

در صفتِ طفولیتِ مصطفی قلی خان

چو آقألر زشتِ بدرگ دُون
ز کاخ کُسی مادر، آمد برون
همان دم، که پستان مادر مکید
به کون اندرش خارش آمد پدید
اگر گُرسینه بود، اگر سیر بود
شب و روز گریان پی کیر بود
شدی خامش آن لحظه آن طفل دُون
که شافی فشردیش مادر به کون
چو شافه ز کونش برون آمدی
ز چشمش روان جوی خون آمدی
چو مادر بدانست، کان بدنشان
از آن جکه^۱ گریان شود هرزمان
عمودی تراشیدی، از آبنوس
به صابون^۲ بیالود، پیه^۳ خروس

^۱ الف. ز چشمش همان جوی خون
^۲ – "حگه" (به کسر اول و تشدید دوم): کلمه عربی و در معنای "خارش" و "مرض خاریدن"

هرانگه که آواز کردی خروش   به کونش فشردی و گشتی^۳ خموش
همی گفت هرکس، که آن شافه دید   که این قصه^۴ نو، بیاید^۵ شنید
که اندر جهان کودک شیرخوار   کند بهر کیر، اینچنین ناله زار
چو ده روزه این بچه مابون^۶ بود   به ده سالگی گر رسد چون بود

* * *

---

^۳ - "ابنوس" (به او معروف) از اصل یونانی ebenos برخاسته است، و آن نام درختی ست، که در هند و حبشه می روید. چوب سخت و سنگین دارد و در فارسی آن را شیز گویند. (به استناد "عمید"). به گمان اغلب مراد از چوب "شیشم" است.
^۴ - "صابون" اصلاً مأخوذ از کلمه فرانسوی Savon است. اعراب همین کلمه فرانسوی را معرب ساخته و از آن "صابون" ساختند. در زبان ما اگر از کلمه معرب "صابون" صرف نظر کرده و به اصل فرانسوی آن توجه نمائیم، بهتر است آن را "سابون" بنویسیم.

^۵ - ب. پر خروس

^۶ - ب. هر آنکه آواز کردی خروش   به کونش فشردی و گشتی ز هوش

^۷ - مفهوم این مصراع همان مثل مشهور کابلی را به یاد می آورد، که:

"بیا و ازی نوده پیوند کو!!!!"

^۸ - هیز، مخنث، عقیم